

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania K.O.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o ustalenie niepodlegania ubezpieczeniom społecznym rolników,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 9 lutego 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 27 stycznia 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 27 stycznia 2016 r. oddalił apelację wnioskodawczynie K.O. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 17 lipca 2015 r. oddalającego odwołanie wnioskodawczynie od dwóch decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 23 kwietnia 2014 r. ([...]1 i [...]2) oraz zmieniającego punkt II trzeciej decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z tej samej daty ([...]3) przez ustalenie, że wnioskodawczynie nie podlegała ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu rolników od 1 stycznia 2005 r. do 31 grudnia 2013 r., a w pozostałej części oddalającego odwołanie od tej decyzji.

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w dniu 23 kwietnia 2014 r. wydał trzy decyzje dotyczące K.O.. W pierwszej z nich ([...]1) stwierdził nieważność decyzji z 24 października 2005 r. ([...]4) o ustaniu ubezpieczenia

społecznego rolników w odniesieniu do wnioskodawczynie od 1 października 2005 r., ponieważ decyzja ta została wydana z naruszeniem art. 3a ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 277 ze zm.), bowiem przeprowadzone postępowanie wykazało, że od 1 stycznia 2005 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. nieprzerwanie prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą i nie spełniała warunków do pozostania w ubezpieczeniu rolniczym. Drugą decyzją ([...]2) organ rentowy stwierdził nieważność decyzji z 24 października 2005 r. ([...]5) ustalającej podleganie wnioskodawczynie ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia emerytalno-rentowego od 1 października 2005 r., podnosząc, że została ona wydana z uwagi na przyznanie jej od 12 września 2005 r. renty strukturalnej współfinansowanej ze środków Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej. Wydając tę decyzję organ rentowy nie miał wiedzy o tym, że od 1 stycznia 2005 r. do 31 grudnia 2013 r. wnioskodawczynie prowadziła nieprzerwanie pozarolniczą działalność i nie posiadała wymaganego ustawą 3-letniego okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników uprawniającego do pozostania w tym ubezpieczeniu. Trzecią decyzją ([...]) organ rentowy stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników wnioskodawczynie w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz ubezpieczenia emerytalno-rentowego od 1 stycznia 2005 r. z uwagi na prowadzenie od 1 stycznia 2005 r. pozarolniczej działalności oraz brak co najmniej 3-letniego okresu ubezpieczenia społecznego rolników w dacie jej rozpoczęcia. Tym samym jej ubezpieczenie społeczne rolników ustało od 1 stycznia 2005 r., a nie od 1 października 2005 r.

W sprawie tej ustalono, że K.O. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników, a od 1 listopada 1996 r. prowadziła dodatkowo działalność gospodarczą w zakresie pośrednictwa ubezpieczeniowego, nadal podlegając ubezpieczeniu społecznemu rolników. Na podstawie przepisów ustawy z 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 91, poz. 873 ze zm.), obowiązującej od 2 maja 2004 r., wnioskodawczynie jako osoba podlegająca ubezpieczeniu społecznemu rolników i prowadząca pozarolniczą działalność rozliczaną na zasadach ogólnych, poczynając od 1 października 2004 r. została objęta ubezpieczeniem społecznym z tytułu

prowadzonej działalności gospodarczej w ZUS-ie. Ubezpieczeniu temu podlegała do 5 października 2004 r., tj. do zakończenia prowadzenia tej działalności gospodarczej. Decyzją Prezesa KRUS z 15 listopada 2004 r. stwierdzono ustanie ubezpieczenia społecznego rolników wnioskodawczynie w okresie od 1 do 5 października 2004 r. Po zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej od 6 października 2004 r. wnioskodawczynie ponownie podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Od 1 grudnia 2004 r. wnioskodawczynie po raz drugi podjęła działalność gospodarczą, którą prowadziła nieprzerwanie do 31 grudnia 2013 r., o czym nie poinformowała rolniczego organu rentowego. W dniu 17 października 2005 r. wpłynął do tego organu wniosek o wyłączenie jej z ubezpieczenia społecznego rolników w związku z zaprzestaniem prowadzenia działalności rolniczej. Do wniosku tego był dołączony akt notarialny umowy darowizny z 12 września 2005 r. dokumentujący zbycie nieruchomości rolnych, a także decyzja Kierownika Biura Powiatowego A. w S. z 7 października 2005 r. o przyznaniu wnioskodawczynie renty strukturalnej od 12 września 2005 r. do 12 sierpnia 2015 r. W związku z tym w dniu 24 października 2005 r. Prezes KRUS wydał dwie decyzje. W pierwszej oznaczonej numerem [...]4 stwierdził, że z uwagi na zaprzestanie działalności rolniczej i zbycie w dniu 12 września 2005 r. gospodarstwa rolnego, z dniem 1 października 2005 r. ustało ubezpieczenie społeczne rolników wnioskodawczynie w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego. Natomiast w drugiej decyzji ([...]5) stwierdził, że od 1 października 2005 r. podlega ona ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu jako osoba pobierająca rentę strukturalną, ponieważ w dacie przyznania jej tej renty podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia od 1 grudnia 2004 r. pozarolniczej działalności. W dniu 21 lutego 2014 r. organ rentowy został poinformowany, że po zakończeniu z dniem 5 października 2004 r. pozarolniczej działalności gospodarczej, od 1 grudnia 2004 r. ubezpieczona ponownie rozpoczęła prowadzenie tej działalności i prowadziła ją nieprzerwanie do 31 grudnia 2013 r. W następstwie powyższego zostały wydane zaskarżone decyzje.

Sąd Apelacyjny powołując się na utrwalone orzecznictwo uznał, że podleganie ubezpieczeniu społecznemu, w tym także ubezpieczeniu rolników,

wynika z mocy prawa, zatem decyzje w tym względzie mają charakter deklaratoryjny. W razie ujawnienia okoliczności, że poprzednia decyzja deklaratoryjna o objęciu określonym tytułem ubezpieczenia społecznego okazała się błędna lub bezpodstawna, pozwany organ rentowy może wadliwość tę skorygować przez wydanie prawidłowej decyzji, ponieważ nie ma przeszkód dla stwierdzenia istnienia tytułu ubezpieczenia społecznego zgodnego z przepisami prawa. Ta nowa decyzja nie jest wydawana dlatego, że nastąpiła zmiana w stanie faktycznym lub prawnym, ale dlatego, że ujawnione zostały istotne okoliczności istniejące przed wydaniem wcześniejszej decyzji, które od początku wykluczały objęcie jej spornym tytułem ubezpieczenia społecznego. W przedmiotowej sprawie zostały ujawnione istotne okoliczności istniejące przed wydaniem wcześniejszych decyzji z dnia 24 października 2005 r., które od początku stanowiły przeszkodę do objęcia skarżącej rolniczym tytułem ubezpieczenia społecznego od dnia 1 października 2005 r. na podstawie art. 16 ust. 1 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, wobec nabycia prawa do renty strukturalnej, a druga z tych decyzji określała niewłaściwą datę ustania ubezpieczenia społecznego rolników. Te nieprawidłowe decyzje zostały wydane z powodu zatajenia przez wnioskodawczynię faktu ponownego podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej, przez co nie spełniała ustawowych warunków podlegania rolniczemu tytułowi ubezpieczenia społecznego określonych w art. 5a, art. 7 ust. 1, art. 16 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zgodnie z dyspozycją art. 5a zdanie pierwsze ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (w brzmieniu obowiązującym od dnia 2 maja 2004 r.) oraz z utrwalonym w tym zakresie orzecnictwem Sądu Najwyższego, warunkiem objęcia ubezpieczeniem społecznym rolnika, który - nie będąc pracownikiem - podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą, było poprzedzające bezpośrednio datę rozpoczęcia tej działalności i trwające nieprzerwanie co najmniej przez 3 lata podleganie z mocy ustawy temu ubezpieczeniu w pełnym zakresie. Tymczasem wnioskodawczyni nie spełniała przesłanek do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, a 1 grudnia 2004 r., tj. w dniu podjęcia ponownie działalności gospodarczej, nie mogła już skutecznie dokonać wyboru ubezpieczenia na podstawie art. 5a tej ustawy, gdyż przed ponownym podjęciem działalności gospodarczej nie podlegała

nieprzerwanie ubezpieczeniu rolniczemu przez okres 3 lat. Ustanie rolniczego ubezpieczenia od 1 stycznia 2005 r. wykluczało podleganie temu ubezpieczeniu w okresie pobierania renty strukturalnej (art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników) osoby, która równocześnie prowadziła pozarolniczą działalność i ten tytuł ubezpieczenia wyłączał ją z rolniczego ubezpieczenia społecznego. Ponadto z przepisów o rencie strukturalnej wynika, że może z niej korzystać rolnik, który przekazał swoje gospodarstwo rolne następcy, a zatem zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, tyle że z „przepisów tych nie wynikają konsekwencje w zakresie statusu ubezpieczeniowego”.

W skardze kasacyjnej wnioskodawczyni zarzuciła naruszenie art. 16 ust. 3 oraz 16 ust. 1 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.) przez błędne zastosowanie i wyłączenie jej z ubezpieczenia emerytalno-rentowego rolników jako osoby pobierającej rentę strukturalną współfinansowaną ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej lub ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich z powodu podjęcia pozarolniczej działalności, pomimo że podlega z mocy prawa tylko rolniczemu ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu. Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na jej oczywistą zasadność wskutek naruszenia podstaw kasacyjnego zaskarżenia i wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania wraz z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego według norm przepisanych, w tym kosztów z tytułu zastępstwa procesowego sprawowanego z urzędu, ewentualnie o uchylenie i zmianę zaskarżonego wyroku oraz zasądzenie od organu rentowego kosztów z tytułu zastępstwa procesowego za wszystkie instancje.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania. Skarżąca uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołała się na jej oczywistą zasadność, tj. na przesłankę tzw. „przedsądu” wskazaną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. W takim przypadku, powinna w stosownym wywodzie prawnym wykazać, że w sprawie doszło do kwalifikowanego naruszenia prawa, widocznego od razu przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej i bez potrzeby głębszej analizy zebranego materiału dowodowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 grudnia 2011 r., V CSK 113/11, LEX nr 1101690 oraz powołane tam orzecznictwo). Tymczasem skarżąca nie wykazała, że Sąd drugiej instancji dopuścił się ewidentnego naruszenia prawa, ani że zaskarżony wyrok jest oczywiście wadliwy. W skardze zabrakło jakichkolwiek proceduralnych zarzutów kasacyjnych, co sprawiło, że Sąd Najwyższy był związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Ponadto i przede wszystkim w znanym autorowi skargi kasacyjnej wyroku z dnia 9 marca 2012 r., I UK 341/11 (LEX nr 1212054), Sąd Najwyższy uznał, że uprawniony do renty strukturalnej, który prowadzi pozarolniczą działalność podlega ubezpieczeniu społecznemu z tego tytułu, a nie rolniczemu ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, o którym mowa w art. 16 ust. 1 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. W skardze kontestującej ten pogląd zabrakło argumentów, które mogłyby podważyć tę linię orzecniczą, że skarżąca podlegała innemu ubezpieczeniu społecznemu jako prowadząca pozarolniczą działalność (art. 16 ust. 3 tej ustawy), a podlegania temu „innemu” ubezpieczeniu społecznemu w skardze kasacyjnej nie zaskarżono.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

[as]